

اداره مرکزی :

آنقره ده ، استانبول جاده سنده آنقره
معارف امینلکی یاننده کی داڭره

استانبول بوروسی :

استانبولده ، آنقره جاده سنده ۸۷ نومروده
داڭره مخصوصه

حیات

میان راه میان ... دنیای راهای هر حیات قاتلم ...
- نیجه -

نسخه سی هبرده ۱۵ غرورده .

سنه لکی پوسته ایله ۷.۵ لیرا .
(اجنبی مملکتلر ایچین ۷.۵ دولار)

ابونه واعلان ایشلری ایچین استانبول بوروسی
مراجعت ایدیلیر .
یازی ایشلرنک مرجعی آنقره مرکزیدر .

صافی : ۷۵

آنقره ، ۳ مایس ، ۱۹۲۸

۳ نجی جلد

مصاحبه

« ترجمه » سئرسی

حسین جاهد بکک جداً حیرت و تقدیره
شایان بر فعالیتله اورتهیه قوبدینی قرق الی جلد
مترجم اثر مناسبتیه احمد هاشم بکک یازدینی
کوچوک بر تنقید ، مطبوعات مزده یکیدن « ترجمه »
مسئله سنی او یاندریدی . احمد جودت بکک ، جلال
نوری بکک وداها بعض ذوات ، بو وسیله ایله بعض
شایان دقت فکرلر ایلری سور دیلر . چوق
اوزون سنه لردن بری زمان زمان اورتایه آتیلان
بو « ترجمه » مسئله سنک بو صورتله تکرار میدان
جیقمه سی ، یکیدن تدقیق و مناقشه موضوعی
اولماسی ، هر حالده فائده سز دکلدیر . بو وسیله
ایله بزده بو خصوصده دوشوندکلر مزنی سویله مک
ایستورز .

نه کی عاملر تاثیریه اولورسه اولسون ، یکی
بر مدنیت داڭره سنه کیرن بر ملتک ایلک ایشی
او مدنیت حائذ اثرلری کندی لسانه ترجمه
ایتمکدر . تورکلر بر آراق « بودیست »
و « مانیخه یست » اولدقلری زمان ، او مدنیت
زمره لرینه منسوب اثرلری - بالخاصه دینی
اثرلری - کندی دیل لرینه چور مشاردی ؛ اسلام
مدنیتی داڭره سنه کیردکن صوکراده ، عصر لرجه ،
عرب و عجم ادبیات و علومنی تورکجه یه نقل ایله
اشتغال ایتدیلر . « شرقی تورکستان » دن
باشلا یهرق « بوسنه » یه قدر ، تورک حرثک
حکمران اولدینی یلرده وجوده کلن بو « ترجمه »
ادبیاتی ، عمومیتله ظن و تخمین اولوندیغندن
چوق ، پک چوق فضله در . بالخاصه ، بللی
باشلی اثرلرک ، مختلف زمانلرده مختلف آداملر
طرفندن یاپیلش ، بش آلتی ترجمه سنه

مملکتده اجنبی لسانلرینی وبالخاصه « فرانسه زجه » یی
بیله نلر چوغالدی ؛ ایلک مکتب کتابلرندن
باشلا یارق ، بوتون فکر عالمزده ، حتی
« تألیف » نامی آلتنده ، ترجمه لردن باشقا
بر شی کورونمز اولدی . یازیق که بو بر عصرلق
فعالیتک نتیجه سی ، صرف ایدیلن امکله متناسب
اولماش ، علم و ادبیات ساحه سنده « امهات » دن
عد اولونه جق همان هیچ بر شی لسانمزه نقل
ایدیله مشدر . لیسره و بوکسک مکتبلره مخصوص
درس کتابلرینک بیله آنجاق شوصوک سنه لرده
ترجمه ونشرینه باشلانیدیغنی سویلر سه ک ، بو
خصوصده داها اینی بر فکر ایدینیه بیلیر .

بوتون بونلره رغماً ، بو فعالیتک بوسبوتون
نتیجه سز قالدینی ده ادعا ایدیه مز : بر عصر اول
تمامیله « قرون وسطائی » بر مملکت اولان تورکیه ده
بوکون « لائیک جمهوریت » اداره سنک قورولا
بیلمه سی ، آنجاق ، بو فکری فعالیتک محصولی
اولان « ملی انتباه » سایه سنده قابل اولمشدر .

صوکرآ ، مملکتک وسطی عرفان سویه سی
حتی بوندن یکریمی سنه اولکی سویه ایله قیاس
ایدیله میه جک قدر یوکسه لمشدر : بوکونکی
دارالفنون طلبه سنک یازدقلری کوچوک تبعاع منهلر ،
بوندن یکریمی سنه اول استانبول دارالفنوننده
او قوتولان درس کتابلرندن هر حالده داها
یوکسه کدر . صوکرآ ، بوکونکی تورکجه ، علمی
وفلسفی هر مفهومی افاده ایده جک قدر تکامل
ایتمش ، « علم اصطلاحلری » هنوز تمامیله اولماسه
بیله اسکینه نظراً چوق فضله تأسسه باشلامشدر .

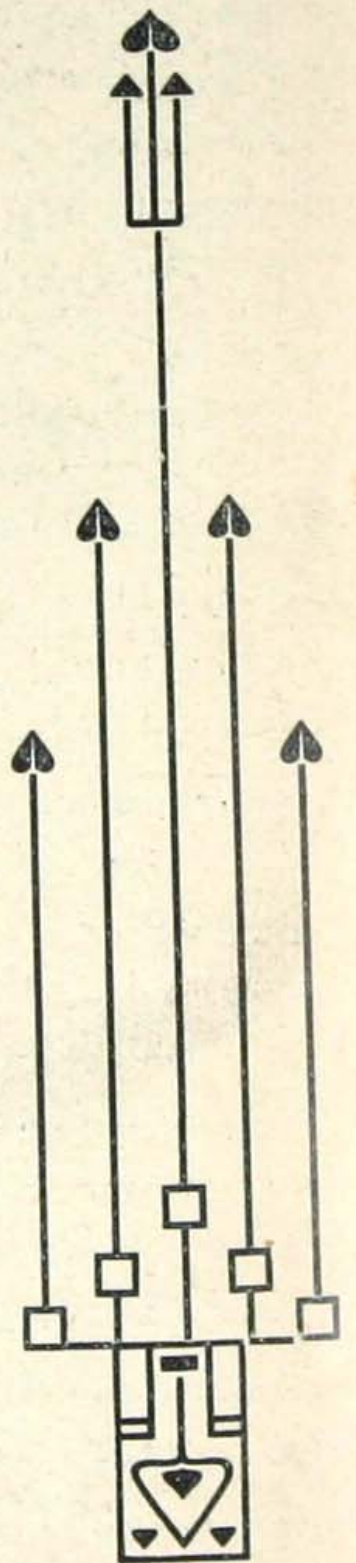
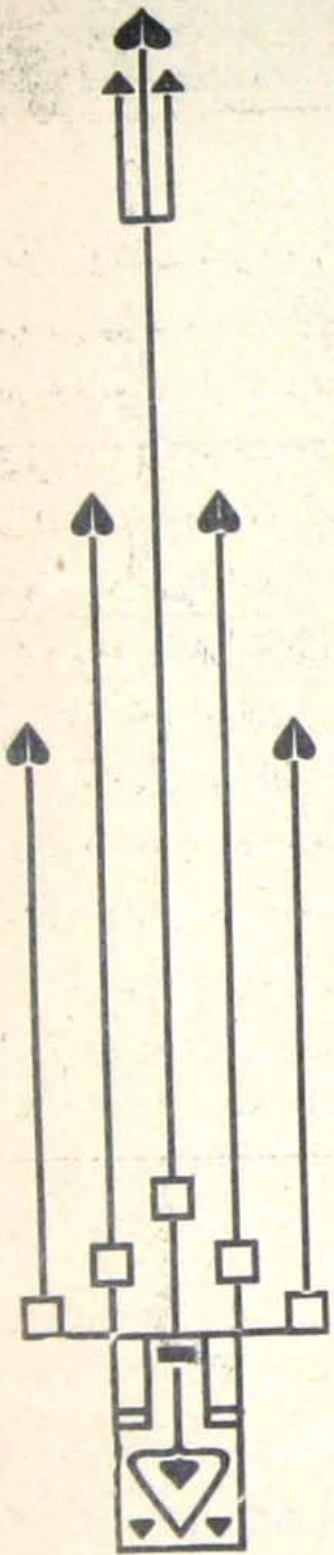
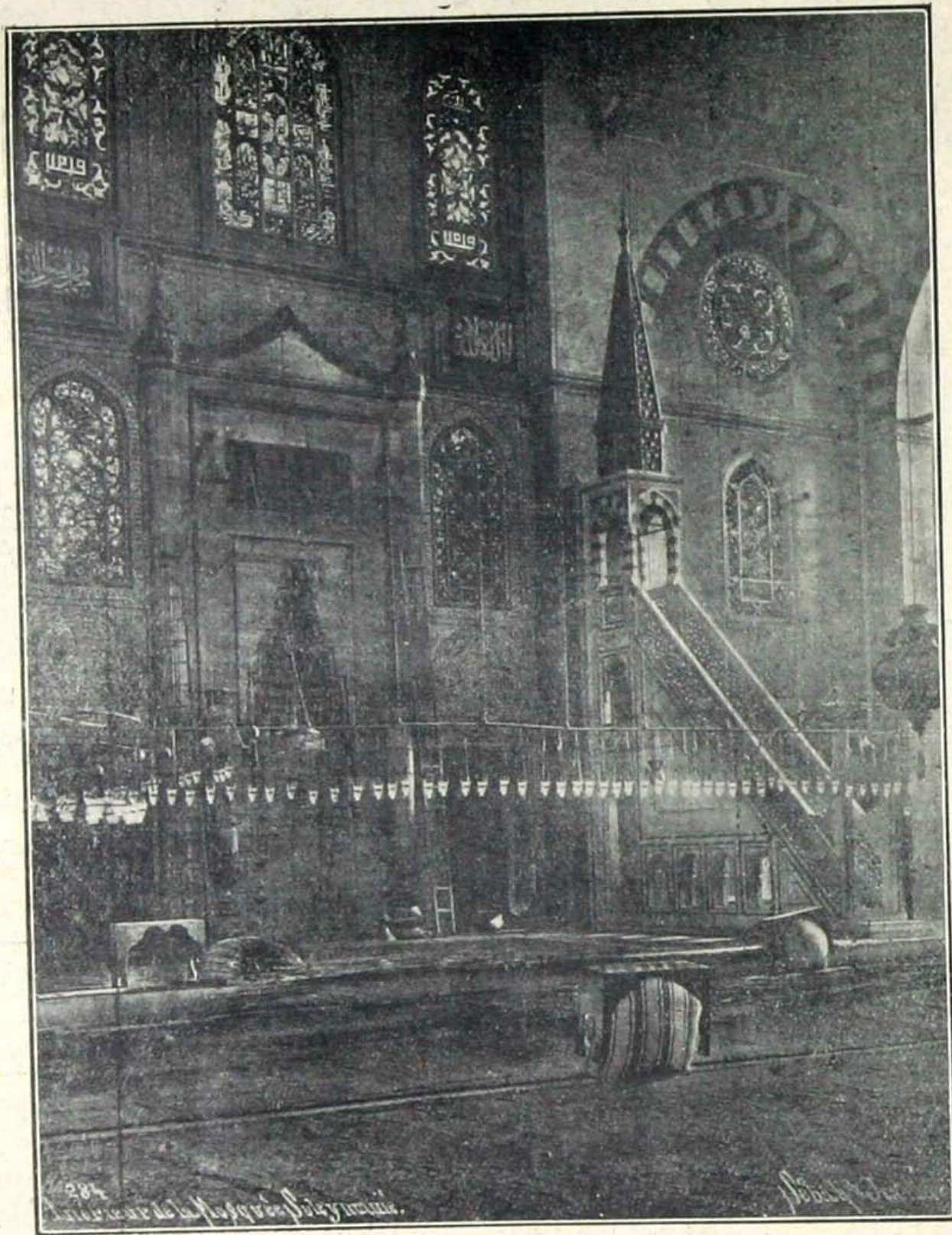
تصادف ایدیلدیکی نادر دکلدیر . بر مثال اولمق
اوزره ، « قزوینی » نک « عجائب المخلوقات »
آدلی مشهور اثرینک بش آلتی تورکجه ترجمه سی
اولدینی ذکر ایدم . بویوک اثرلرک ترجمه سی
ایچون آیریجه هیئتلر تشکیل ایدیلدیکی ده ذکره
شایاندر : داماد ابراهیم پاشا « عینی » نک بویوک
اسلام تاریخنی ، « منجم باشی » نک « جامع الدول » نی
او دورک باشلیجه عالم لردن تشکیل ایتدیکی بر
هیئتله ترجمه ایتدیرمشدی . عربجه ویا عجمجه
متنلری غیب اولارق یالکز تورکجه ترجمه لری
سایه سنده علم عالمجه معلوم اولایلیمش اثرلرده
یوق دکلدیر . اجداد مزک ، اسلام مدنیتی
محصوللرینی تورکجه یه نقل ایچون صرف ایتدکلری
همت ، بزم اوروپا اثرلرینی ترجمه خصوصنده کی
فعالیتزدن چوق فضله ایدی .

بر عصر دن بری ، اوروپا علومنی لسانمز
نقل ایچون « خوجا اسحق افندی » دن باشلا یهرق
بر چوق فکر و قلم اربابمز اولدجه چالیشدیلر .
« مهندس خانه » ، « طیبیه » و « حربیه » کی ،
عسکری قوتمزی اوروپا اصولنده تنسیق و تشکیل
ایچون آچیلان مؤسسه لر ، بو ترجمه فعالیتک
باشلیجه عامللری اولدی . « تنظیمات » دن صوکرآ ،
بوتون دولت تشکیلاتنک غریبلاشدیریله سی
احتیاجی ، « شناسی » ایله باشلایان فکری وادی
تجدد ، یکی معارف تشکیلاتنک استلزام ایتدیکی
فعالیتلر ، بو « ترجمه » جریاننی بوسبوتون قوتله
ندیردی ؛ « انجمن دانش » و « دارالفنون » تشبثلری
« غلطه سرایی » مکتب ملکیه ، مکتب حقوق ،
کی مؤسسه لرده بو خصوصده مؤثر اولدیلر .

سلیمانیه جامعی

تورک صناعتی مهنده مجمل مطالعات

استانبول جوامعک الی محققین واک کوزلی
اولدیغنده هیچ شهر اولیان بومعظم آیده ، تورک
صناعتک دوراعتلاسی اولان ۱۶ نجی عصرک
پک قیمتی برمحصولیدر .
تورک اردوسنه برجوق کوپرلر و سائر بنالر
انشائتمک صورتیه قیمتی خدمت لایفایتدیکنندن
نهایت (یاووز) ک خاصه معماری اولدی .
سلطان سلیمک چالديران سفرنده بولنش و قاتونی
بوعلی صناعتکار ، تورک مباینسده قیاس
قبول ایتمز بر عظمت ، طرز اجراده فوق العاده
برفاست بولندیرمشدر .
سنان ، عن اصل قیصریلی ایدی . بوشهردن

سلیمانیه ک محراب قسمی

هنر و دهاسی وجوده کتیرمش اولدینی آثار
ایله مثبت و محقق و عموماً مسلم و مصدق اولان بویوک
معمار (سنان) ک شاه اثریدر .
کان ده و شیرمه جوجقلری میسانده سرایه
آلندقدن صوکره عجمی اوغلانلر مکتبنده
چالشدی ، مؤخر آجیمی اوغلانلقدن قبویه چیقدی
ایله برابر ردوس و بلغراده کیتمش اولدینی کبی
(مهاج) ظفرینهده شاهد اولمش ایدی .
آثاری پک متعدددر : مدت حیاتنده

ایله برده داخله «ایوان» نامی آلان کرلی قسمردن مرکبدر . عربلرده اساس ، جامعک برجوق ستون و کمرلردن مرکب اولان «ایوان» قسمی یعنی جامعک داخلیدر [مصرک ابن طولون و سائر جامعری کی] . ایرانلر ایسه بالعکس حولی قسمنه دهها زیاده اهمیت ویرمشلردر ، یعنی کنیش برحولینک اوج طرفنه «ایوان» لر تأسیس ایتمکله برابر بویوان سلسله سندن هر برینک جهه سی اورتیه نه . معظم کرلی برقبو و بونک فوقنده بر قبه انشا ایدرک بوججهله حولینک بیوک برتأثیر اجرا ایتمی الزام ایملشدر [تبریزده کی کوک مدرسه کی] .

تورکرک بنا شکله کلنجه : دیمش ایدک که غربی آسیایه نفوذ ایتدکاری زمان و حوده کتیرمش اولدقلری بنالر یکی بر شکل ، یکی بر «تیب» اراشه ایتمکدهدر . بویکی «تیب» ایسه مرکزنده برقبه بی حاوی اولان بنا شکلیدر . فی الحقیقه تورک معماریسی بنایی معظم اولقله برابر دهها طویلی کویسترمک ایتدیکی ایچون دیگر اقوامک صناعتنده کی اوستی آجیق حولی بی برقبه ایله ستر ایدرک بومنظره مهباتی دهها بی استحصاله چالشهشدر . دیمک اولیورکه شکل عمومی اعتباریله تورک بناسی عرب و ایران مبانیندن برکوه شووجهله آیریش اولدی ، یعنی تورکرک اسکان ایتدکاری نواحیده آرتق اورتیه سنده اوستی آجیق کنیش برحولی بولنان جامع و بنالر قالدی ویرینه مرکزی قبه بی حاوی منفرد بر بنا وجوده کلدی . ایسته اساس اولان بوشکل ابتدائی کیت کیده توسع ایدرک اولا بروسهده وبالاخره استانبول جامعلرنده انکشاف تامی بولدی . وسطی حولینک قالمیسی اسبابیندن بریده اقلیم اولمش اولسه کرکدر ؛ چونکه تورکرک اشغال ایلدکری برلرک اقلیمی صوغوق اولدیغندن دهها محفوظ بنالر احتیاج حاصل اولمش و بنانک اورتیه سنی اشغال ایدن اوکنیش حولینکده آرتق برقائده سی قلامش ایدی . بو جهته مطلقا حولی یایمق لازم کلنجه اونی بنانک خارجه و مثلاً اوک ویاخود یان طرفنه یاپدیلر [سلیمانیه ، یکی جامع ، سلطان احمد جامعری کی] . بناء علیه تورک صناعتی «بنایی برمرکز اطرافنده طویلجه وجوده کتیرمک» مسئله سنک حلنی هدف اتخاذاشدر ، دینیه بیلیر .

سلیمانیه ک یانه میریسی

سلیمانیه ک خارج وداخلی تدقیق ایتزدن اول تورک معماریسی حقنده محمل بر فکر ویرمکه چالشهلم :

اولا . — اسلام اقوامنه طائداولان صناعت داخلنده تورک معمارینک برصفت کاشفه سی ، بروصف فارق ویمیزی وارمیدر ؛ تعبیر آخرله تورک معمارینک عرب و ایران صناعتلردن فرقی نهدر ؟

تورک عرقک غربی آسیایه نفوذینک دهها ایلک زمانلرنده انشا ایدیلن آبدات ابتدائیه ، وکذلک بو عرقک برلشمش اولدینی مواقعک کافه سنده موجود اولانلره دقت ایدیهلک اولورسه تمامیه کندینه خاص اولان اوصافی حائر برتورک معمارینک موجود اولدینی تسلیم ایتمک ممکن دکدر . بونی تأیید ایچون مختلف بنا شکللری بربریه مقایسه ایدلم . صناعته معماریه اساساً بدیعی بر تکاملک الک نام و مکمل بر ترکیبی کویستردیکی ایچون شو حالده اگر عرب ، ایران و تورک معماریلری آرسندم فرقلر بولندیغنی میدانه قویه بیلیرایسه ک تورک معمارینکده موجود اولدینی اثبات ایتش اوله جغیز آشکاردر .

هر قومک بدایه قبول ایتش اولدینی جامع «تیب» لرینی یعنی ایلک واصلی نمونه لرینی آلهلم : کرک عربلرک و کرک ایرانلرک جامع پلانلری برحولی

ومملکتک مختلف شهر و مواقعنده ۸۱ جامع ، ۵۱ مسجد ، ۵۵ مدرسه ، ۲۱ دار القراء ، ۱۳ عمارت ، ۲ دارالشفاء ، ۷ صومکری ، ۸ کوپری ، ۱۸ کاروانسرای ، ۶ مخزن ، ۳۳ سرای ، ۳۵ حمام ، ۱۷ تربه ، سیل و سائر وجوده کتیرمش اولدینی بوکون مضبوطدر . ۱۱۰ یاشنده وفات ایتدی و تورک معمارینک قواعدینی تثبیت ایلدی .

سنانک بو خارق العاده فعالیتندن استانبولده موجود متعدد جامعلر میاننده از جمله ایلک اثری اولان شهزاده جامی [۹۵۵] ایله قانونینک یکانه کریمه سی مهرماه سلطان طرفندن ادرنه قیوسنده انشا ایتدیریلن مهرماه جامی [۹۶۰] ، سلیمانیه جامی [۹۶۴] ، رستم پاشا جامی [۹۶۸] ، صقوللی محمد پاشا جامی [۹۷۹] بالخاصه ذکره شایان اولانلردر .

فقط سنانک هنری و مادی اولان ترقیاتی حقنده الک ابی حکم ویرمکه مساعداولانلر (شهزاده) و (سلیمانیه) جامعلیدر . روایت نظر آسان ، انشا کرده سی اولان مبانیدن بحث ایدرکن : «شهزاده جامی بنم هنوز جراق و عجبیلک زمانمک ، سلیمانیه دخی ابی بر عمله اولدیغ دورک محصولیدر ، ادرنهده کی سلیمیه جامی ایسه شاه اثرمدر ، دیر ایتش .

بنانك عمومى شكل و هيئتى دهها زياده يوكسليديله .
جامع مزده مركزى قبه بتون بنايه
حاكدر . بونك ايكي طرفدن مستند بولنديني
ياريم قبهلر ايله برده منحنى قبهلر مختلف سويهلر ده
قات قات ترتيب ايدلشدر ، هيئت عموميهلر
متوازندر ، اهمامى الشكدر كه بوده اساسى تشكيل
ايدلشدر . بونكله برابر منحنى وكروى سطوحك
بويله جه تعدد ايمسى نتيجه سنده حاصل اوله
بيله جك رخاوت تاثير وانطباعنى تخفيف ايجونده
ديوارلر ك سيورى اولان اوست سطحلر قديملى
اوله رق ياپلشدر ، اتناد آياقلىر متين كتلهلر ايله
يوكسليكله در ، كثير الاضلاع قوله حكمر مركزى ده
مربعك آياقلىرى تنويج اتمكده ، و ياخود
موازى تامين و تاسيسه خادم اولان ديوارلر ك
تپه سنده قات قات ديزلش بولنقده در .

الحاصل ايشيق وكولكلر ك قارشلاشمسى ده
بومرج و تركيلر ك تاثيراتى آرتدرييور وقبهلر ك
بتون خطوط منحنى داخلندن موزون و دلکش
قامترييله فيشقران منارلر ايله هيئت عموميه
بنايه خفيف و پك محتمر منظره بخش ايدرييور .
مثلا سلیمانیه بی آلهم : هيئت بنامكدر ، خارجاً
«ته قنيك» اعتباريله تمامدر ، شكل عموميهسى نظر مجرى
تفريح ايدرييور ، اهمام شكلنده اولان منظره عموميهسى
درجه تكمل بولشدر ، خلاصه واسع برقرينهك
محصول اولديني در حال كوزه چارنقده در . ديمك

زيرا بونانك شكل خارجى ناظرينه اونك هنوز
يتمه مش ، ختامه ايرمه مش اولديني حسنى و برييور .
هله استناد آياقلىر فناً اكمل ايدلش دكلدر . خلاصه
جبهه بنا ، داخل ك زينت و احتشامنه هيچده
اويامقده در . واقعا قوللانيلان مالزمنك جنس
ونوعى خارجى ترينانك ساده اولسنى استلزام
ايدلش ايساده هر حالده بيزانس معمارلر ايجون
بوش و طولو اقسامى آهنگدار تركيلر استحصال
ايدجك صورتده تقسيم و توزيع ايتك و بوجهاه
بنانك شكل عموميهسى كوزلك سديرمك امكانى
وار ايدى . كوريليور كه اونلر بونى دوشونه مديلر ؛
حتى آياصوفيه بكون ايجنه كومولش اولديني
اقسام و علاواتدن تجريد اولنسه بيله نه نسبت
وابعادى آغير برآبد شكنده كوريليور ، مستوى
واوزون جبهلر حوى اولان واوت سنده
بريسنده قبهلر باصيق شكللى ايله خارجه آز
چوق طاشان غايت قالين كتلهلردن مركب بر
بيعين حالده قالير .

حالبوكه تورك معمارلر مركزى قبهنك ،
برده بونك قوه دافعه سيله موازنت تاسيسنه خادم
بولسان نصف قبهلر ك ، وكذاك متعدد پنجره لرى
حوى اولان tympan لرك يعنى كمر آر سنده كى
ديوار سطحلرينك اشكالى تبديل و ابعادى ده
تعديل اينديله ، هر برينه بنانك هيئت عموميهسى
داخلنده دهامهم ر موقع و يرديله و بصورتله

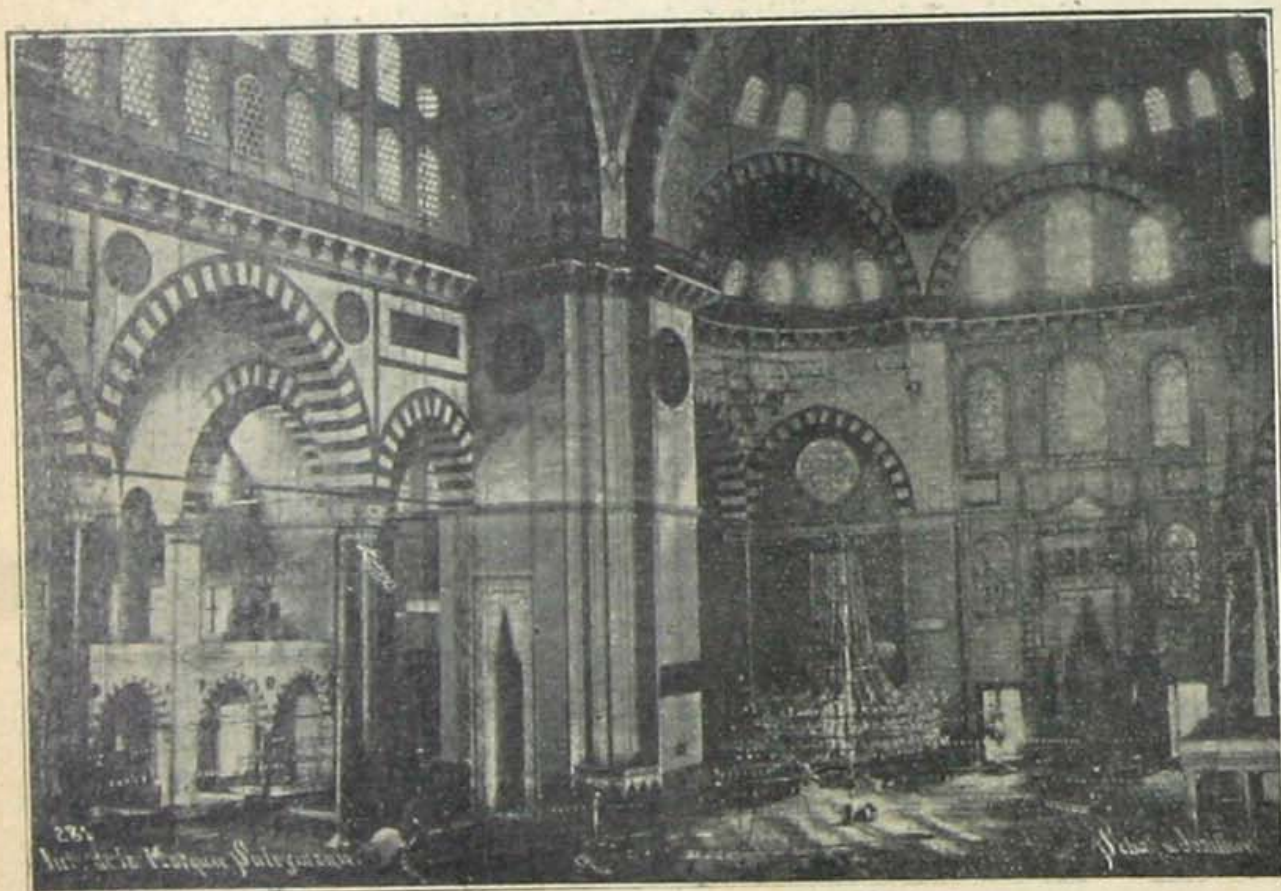
اونك ايجوندر كه جامع مزده اساسى و ابتدائى
اولان عنصر ، كروى آصقيلر اوزرينه اوطلو .
رتديرش برقه ايله مستور اولان برمر بعدر . جامع
كوچوك اولديني زمان يالكز برقه كافي كورلدى
[فيروز آغا ، سلطان سليم ، لالهلى جامعلى كى]
وبعضاده بو مركزى قبهنك ياننه ايكنجى
درجه ده برقه [محمود پاشا ولى جامى كى]
ويا بر ياريم قبه [عتيق على پاشا جامى كى]
قونولدى . اكر جامع دهها زياده بروسنى حائز
ايسه قبهلر ك عددى زياده لشدريلدى و بونك
ايجونده ايكي صورت حل اختيار ايدلدى : يا
برقه آلهرق اونى درت نصف قبه ايله
جويرمك [سلطان احمد وشهزاده جامعلى
كى] ، و ياخود ايكي نصف قبهنك علاقه سيله
پلانى تمديد ايتك طريقى دوشونلدى [بايزيد
وسليمانيه جامعلى كى] .

ثانياً — تورك معماريسى ايله بيزانس
معماريسى آره سنده نه فرق واردر ؟

اول باول شونى بيان ايتك لازمدر كه
جامع ، تقسيمات و ترتيبات عموميهلر جهتيه
غايت متنوع «تپه» لر عرض ايدرلر . فى الحقيقه
فيروز آغا جامعك مربعى اولان مسطحندن سلیمانیه
ايله سلطان احمد و يكي جامعك طامانه كمر و طونوس
تركيباتنه و ارنجهيه قدر موجودانه برده انك متعدد
تجلياتى مشاهده اولنقده در كه بوده بر بيزانس
«فورمول» يعنى دستورينك يكنق برتكرارى
كيفيتنك بوراده اصلا موضوع بحث اوله ميه جغنى
تماميله اثبات ايدر .

ديكر طرفدن بيزانس صناعتى برغايه تعقيب
ايتشدر كه اوده بنانك داخلنى غايت تاثير بخش
اوله جق صورتده وجوده كتيرمكدر . بوسيله
داخل بنائى پك زياده كنش كوستره جك بر
طرز انشا بولق مسئله سنى — فقط يالكز بنانك
داخلنده ! — حله موفق اولشدر .

تورك صناعتى ايسه بو غايه ني اك يوكسك
درجه تكمله واردردى [سلیمانیه ده اولديني
كى] . فقط بونكله ده قلمادى : بيزانس صناعتنك
محصولى اولان بنالرده خارجى شكل هيچده
تكمل ايتش دكلدر . فى الحقيقه آياصوفيهك
شهرتى ايشيدوبده اونى ايلك دفعه خارجدن كورن
پك چوق كيمه لر انكسار خياله اوغرامقده درلر ،

سلیمانیه نك داخلنى منظره سى
(جناخلردن برى)

سليمانیه نك عمومى منظره سى

اولان معلومات فنيه سيله وه الزمه انشائيه دن ده
دها زياده استفاده ايلك طريقه - هم خارجاً
وهم داخلاً تكمل ايتش بر بنا شكلى وجوده
كتيردى، يعنى تمامه ايرمش بر كل ميدانه قويدى .

سليمانيه جامعنى محيط اولان كنش حولى به
كبره لم .

جنار وسروى آغاچلىرى ديكيلىش اولان
بو طيش حولى، مربعى پنجره لره مجهز بر ديوار له
چورلش اولوب اصل جامعى، بوجامعك او ك
طرفنده بولنان واورته سنده برشادر وانى حاوى
اولان ايچ حولى يى، برده جامعك جهت
شرقيه سنده كان بولنان تربلرلى احتوا ايتكمده دره .
۹۵۷ [۱۵۵۰] - نه سنده انشائنه باشلانيلان
بوجامع ۹۶۴ [۱۵۵۷] تاريخنده ختامه ايرمشدر .
واقعا بنانك وسعتى وايشك ده مكمليتى انشا آت ك

كوشه پيلپايه لرى وكر كسه بونلرك آره لرنده كى
متعدد استناد نقطه لرى واسطه سيله تماماً وصر احة
آيريشدر . حال بوكه بنان، ايشته مركزى
قسم ايله جناح لر آره سنده كى بو آيريلنى رفع
وازاله ايتدى و بو وجهه جامع داخلك هر طرفندن
امامك سنك طوبوله بيلمى و جماعتك ده
او كا اتباع ايلمى كيفيتى تا مين ايدرك سليمانيه نك
كنش مسطحنى مكمل صورتده وجوده كتيردى .

شوحالده تورك صنعتى كندىنى فرق و تميز
ايتديره جك بر شخصيتى، بر خصوصيتى تماميله
حائزدر . آنا طوليده باشليجه عنصرى تاسس
ايتش اولان بو صنعتك او كوزل انكشافنى
حصوله كتيرن وسائل ايشته بو طوپراق اوزرنده
حاضر لاندى ؛ الحاصل طريق ذاتيت و بداعتده
طى ايتديكى مراحل تعقيه مساعد بر چوق
آبدات براقان تورك معماريسى - دهادرين

اوليور كه تورك صنعتى منظره خارجيه مسئله سنى ده
حل ايتش و بو وجهه جامع لر مزده بنانك داخل
و خارجى آره سنده مكمل بر آهنگ، تام بر تطابق
حاصل ايدنه جك صورتده خطوطك عظمتلى اولمى
تا مين ايتشدر . بونك ايچون ديه بيلير كه بيزانس
صناعتك نهايته ايرديره مديكىنى توركلر اتمام ايتديلر
و بونى تكمل درجه سنه وارد رهرق تماميله معين
و كنديلرينه خاص اوصافى حائز اصلى بر نمونه ،
بر « تپ » اورته به قويديلر .

بوندن چيجه جق اولان نتيجه ده شودر :
استانبول جامع لرى - آوروپا ليرك ادعاسى وجهه -
اصلاً و قطعاً بيزانس صنعتك بر قويه سى دكلدر .
سليمانيه نك پلان ايله آياصوفيه نككى مقايسه
ايدلديكى تقديرده آره ده كى فرق كوزه چاربار ؛
بركره آياصوفيه نك حريمى بويدن بويه هرايى
طرفنده كى جناح لر دن ، كرك قبه نك درت عدد

سلمانیه نك ايج اهرلینك محمد قیوسی

بوقدر سورمسی حقلی کوستر . جامعك اتمام
بناسنه تاریخ شودر :

« معبد لله واسجد واقرب [۹۶۴] »

جامعك منظره عمومیه سنه دقت ایدم: درت
مناره نك جو هوايه قاریشوب کیدن علملریله
غایت آهنگدار برتضاد حصوله کتیره ن محتم
برشكل وهیئت استحصال ایده بيلمك ایچون بیوك
معمارك نه قدر مهارتله قهرلی قات قات دیزمش
اولدینی حیرت وتقدير ایله کوریلور .

سنانك بو اثرده رونق و احتشام جهتیله
آیا صوفیه تفوق ایتمش اولدینی انسان در عقب حس
ایدیور ! فی الحقیقه زمینك ۶۱ مترو فوقنده
بولنان یوكسك قبه سی آیاصوفیه نك قبه سندن ۶
مترو زیاده در . بنانك خارجی شكل ومنظره سنه
خلل ایراث ایده جك هیچ برزاند وفضله استناد
آیانی یوقدر . تفرطانك هر برنده بیوك معمارك

اقسام بوراده جامعك داخلنده محفلرله ترك
ایتمکده در . جامعك شمال وجنوب جبهه لرینه
کلنجه استناد آیاقلرینی او آغیر شکلرله بوجه لرده
منفرد آ بولندیرمق پكده مناسب و اویغون
اوله میه جفی ایچون سنان، غایت ماهرانه برطرزی
دوشوندی که شهزاده جامعنده بونك دهالوزماندن
برطاسلاخی کوریلور . شویله که :

هرایکی جبهه ده ۱۶ عددیضی کردن مرک
اولان وجهه نك ده شوقسمنه شایان اعتبار و وحدت
و اطراد و بره جك صورتده پك طاشقین یا پلش
افقی برصاچاغك محافظه نی آلتنده بولنان ایکیشر
قاتلی برر دهلیز ایله برده بونلرک ایکی نهایتنده
وکنیش برطاش مردیوه نك فوقنده کی قبورلرک
اوکنده اوچ کمرلی برر رواق انشا ایتدی .
ایشته شهزاده جامعنده اولدینی کی بوراده ده
استناد آیاقلرینی بوخارجی دهلیزلرله ایکی یان

فکر و قریحه سننده کی اینجلك ظاهر در . هرشی
معقول برطرزده دوشونلشدر . مثلاً [۰] قبه
وطونوسلرک قوه دافعه سنه قارشى قویه بيلمك
ایچون استناد آیاقلری قوللانمق لازم اولدینی
آشکاردر . سنان ، بولزوملی عناصری شووجهله
توزیع ایتدی : استناد آیاقلری تره لرك بولندینی
باغچه یه ناظر اولان وهیئت عمومیه بناده ایکنجی
درجه ده براهیتی حائر بولنان شرق جبهه سی
اوزرنده متوازی السطوح اولان شکلرینی محافظه
ایدرك مائلاً جبهه یه مستند بولنقده درلر . بنانك
غرب طرفنده ایسه موازنه یی تأمینه خادم اولان

[۰] بوباده دما زیاده تفصیلات آلمق ایستیلورسه
فاضل وعالم مدرس موسیو (غازیهل) ك استانبول
جامعلری حقنده « سیریا » مجموعه سنده انتشار ایدرك
بالاخره رساله شكنده طبع ونشر ایدمش بولنان
وبوراده کی مطالعاتك برقسمنه مأخذ تشکیل ایش
اولان اثرنه مراجعت ایلک ایجاب ایدر .

قبونك رواقلى آره سنده . قله جق وجهه دیوارینك خارجاً و داخلایكی طرفه طاشه جق صورتده جبهه امتدادنجه توزیع ایلدی . بوجله حاصل اولان طاشقین آیاقلرك آره سنه خارجه ، سالف الذکر ایکیشرفاتلی دهلیزلی و داخلده ایسه حریم جامعك جناحلرنده کی طبقه و محفللی یراشدیردی . بناء علیه استناد آیاقلری خارجاً دهلیزلره رواقله ربطایدلمش ، داخل دخی طبقه و محفللی تحدیدایلمش اولیور . ایسته استناد آیاقلرینك بو طرزده کی ترتیبی سایه سنده هم قوه دافعه یه قارشى قولمش ، هم ده بنا جبهه سنك كوزللكنه خلل كله مش اولیور كه آیاصوفیه ده بوکی ترتیبات تماماً مفقوددر . هر حالده بتون بوتقرعات بیزانس مبانیسنده امثاله تصادف اولنمیان اینجه ونازك برحس بدیعہ کاری یه دلالت ایدر .

جامعك داخلنه بش قپودن کیریلور : بونلردن ایکیشر عددی یانلرده در ، « جمله قوسی » دخی محور طولانی استقامتنده و محرابك قارشیسنده اولق اوزره ایچ حولی یه آچیلقمقده در . بوايچ حولی یه ده ۳ بیوك قپودن کیریلور . غریبه یعنی بنانك محور طولانیسی استقامتنده بولنانی اوج صره پنجره لره مجهز اولدینی حالده کنیش و یوکسك بر جریوه داخلنه آچیلقمشدر . شكلاً بك ظریف اولان بو قپوغایت محشمدر ، ابعادى جسیمدر و طرفینده بر جیره یی حاوی اوله جق قدر بر عمقه مالکدر . ایچ حولینك شمال و جنوب جبهه لرنده کی یان قپولر ، بوايچ حولی داخلنده حائد اولدقلى رواقلردن هر برینك شرقه مصادف اولان صوك كمر کوزی قارشیسنده در . شهزاده جامعنده دخی قبول ایدلمش اولان بو طرز ، بالآخره بالعموم بیوك جامعلره تطبیق ایدیلن بر قاعده حکمنی آلدی .

سطحی همانده جامعك سطحنه مساوی اولان بوايچ حولی ایسه شرقاً و غرباً دیدیشر ، شمالاً و جنوباً بشر کمر کوزندن مرکب رواقله محاطدر . بونلردن جامع طرفنده کی رواق دیگر اوچندن مرتفع اولدینی کی بو طرفده کی گوشه لره موضوع ستونك اوزرینه ده یوکسك رواق ایله آلچاق رواقك یان یانه بولنان کمرلری مختلف ارتفاعده نازل اولمقده درلر . بو حولیده کی ستونلر

آت میدانندن ، جامع داخلنده کیرلر ایسه قسماً آیاصوفیه ده کی سرایلردن و قسماً ده اسکندرونندن گلشدر . حولینك مرکزنده و اوفق ابعادده برمرمر شادروان واردر ، گوشه لرینه ده درت مناره رکز ایدلمشدر . بونلردن ایکیشی اوجر ، دیگر ایکیشی ده ایکیشر شرفه لیدر . دیرلر كه شرفه لر مجموعنك « اون » اولسی ، قانونینك اونجی پادشاه اولسنه ، و ایکیشردن درت شرفه دخی فتحدن صوکره دردنجی پادشاه اولدیغنه اشارتدر .

جامعك یان قپولردن برینه قدر کله م و بورادن ایجری یه کیرلم :

در عقب بر عظمت تأثیری آلتنده قالیرز ! ابعادده کی مهابت ، کمر و قبه خطرلنده کی آهنك و موزونیت ، صوما کی ستونلرك و مرمر قاپلامه لره سیاه و بیاض طاشلی کمرلرك رنکارنده کی تنوع و ظرافت ، زمیندن قبه کنسارینه قدر محراب دیوارینی سترایدن چینی قاپلامه لرك موجب اولدینی تقدیر و حیرت ، جامعك ایچ طرفنی تنویر ایدن خارق العاده کوزل تپه جاملرنده کی مکملیت ، انسانه کرچکدن بر شاه اثرك قارشیسنده بولندینی حس و قناعتنی القا ایدیور !

حریم جامعك یان قپولری - ینه شهزاده جامعنده اولدینی کی - محور عرضانی استقامتنده اولمیوب شمال غربی و جنوب غربی گوشه لرنده کی قبه لرك تماماً آلتنده در .

بو کنیش حریم ۵۷ متر و طول ۶۰ متر و عرضنده و تقریباً ۳۵۰۰ متر و مربعی سطحنده بر مستطیل شکلنده در . مرکزی قبه نك قطری ۲۶،۵ متر و آناختار طاشندن اولان ارتفاعی ده داخل ۵۳ متر و در . بو بیوك قبه ۳۲ پنجره یی حاوی بر اسطوانه اوزرینه موضوعدر و ایکی طرفنه بر نصف قبه یاپلشدر كه بری مرکزله محراب آره سنده کی قسمك ، اوته کی ده ینه مرکزله جمله قپوسی بیننده کی طرفك اوزرنده بولوب هر بری ۱۳ پنجره یی حاویدر . بو نصف قبه لرك ده آلتنه کندیلردن ده ها کوچوك اولان ویدیشر پنجره ایله مجهز بولنان یاریم قبه لرا نشا ایدلمشدر . كرك قبه لره و كرك كمر آراسنده کی کنیش دیوار سطحلری اوزرینه آچلمش اولان متعدد پنجره لر دن جامعك شو

واسع حریمی داخلنه بنول برضیا منتشر اولور . جناحلرك فوقه كذلك قبه لر وضع ایدلمش و بونلردن بعضیلری گوشه کمری دینلن حجر وی کمرلر اوزرینه ، دیگرلری ده آری پشکرینه مشابه تریناتی حاوی آصقیلرك اوستنه او طور تدیرلشدر . بو جناحلر ، حریمك ایکی طرفنده بویدن بویه اوزانمقده و حریم جامعده ، ده اوفق ایکیشر کمر آره سنه موضوع بولنان بر منکسر کمرله آچیلقمقده درلر . بو کمرلر استلاقیتلی باشلقلره مجهز صوما کی و یکپاره ستونلر اوزرینه نازل اولوب یوقاری طرفده جامعك پنجره لره مجهز بولنان طیش یان دیوارلری طاشیمقده درلر . بو ستونلرك قارشیلرنده و شمال و جنوب جهتنده کی دیوارلر امتدادنده دخی بیاض مرمر ستونلر واردر . جناحلرده و قبیله رجاله مخصوص اولان و « طبقه » دینلن محفللر بولنور .

تپه جاملری سرخوش ابراهیم اسمنده بك ماهر بر صنعتکارك اثریدر . قبه داخلنده بولنان « نور » آیت کریمه سی مشهور خطاط قره حصارى شمس الدین احمد افندینك یازیمی ایسه ده بو آیت کریمه نك ختام تحریرنده کوزلری راحتسز اولسی اوزرینه بالضروره ترك مشغله ایتدیکندن جامعك دیگر بتون یازیلری کوله سی و شا کردی اولان حسن جلبی طرفندن تحریر ایدلدى و مومی الیه ایسه استادینك نامنی تبرکاً ذکر ایتمش اولق ایچون « حسن ابن احمد » صورتنده امضاسنی وضع و ترقیم ایتدی .

کاملاً مرمر دن اولان و پارمقلقلری قفسلی بولنان منبر ، شو محشم محلك تریناتی اتمام ایتمکده در .

جامع داخلنده صدانك درجه انعکاسی بك زیاده در .

بنانك جنوب زاویه سنده محمود اول طرفندن یاپدیرلمش بك ظریف طونج پارمقلقلره مجهز بر کتبخانه کوریلور . بالآخره بو پارمقلق سابق موزه مدیری مرحوم حمدی بك نظارت فیه می آلتنده تعمیر ایدلمشدر . بونك حاوی اولدینی متنوع کتابلر حال حاضرده جامعك قارشیسنده کی سوراق داخلنده کائن اولان مدرسه ده محفوظدر .

الحاصل جامعك شو منظره داخلیه سی صناعت

وداع كىچىسى

.. نىھات كەيلىدەك ئۆلەمى ؟ .. بۇ ئاقشام دە
 بىنى ئوزدەك دوغروسى ... نەپە .. اوطور .. بورغونىك ..
 اللەك نە اوشومىش ! .. هوا سوئوق .. چوق سوئوق
 دىگىلى ؟ .. نە چارە قىش .. ياغمور .. قار .. باق ، اودامدە
 ئۆيلە كىمە سىزم كە ئولوردم گىلەمەيدەك ..
 نە او ؟ .. ئىچىن ماشكى بويە ئۆگىگەك اكدەك ...
 كىرىپكەرك ياشاردى .. نەك وار ؟ .. گىزەلەدىك نە ؟ ..
 لامبازىمى سەپىلەدى يوزىكە بوسولغوناق ؟
 يوقسە راختىزىمىك ؟ .. سە وگىلم .. كوزلرىكە
 جوكەن بوسىس ، بو بولوط ئىچىن ؟ .. قارشىمىدە محزون
 دوروشوكىدن عادىنا قورقوبورم ... گىزەلمە ،
 سويلە اضطرابكى ... بىن ھەردورلو آلە ،
 حتى ئۆلۈمە بىلە خاضىرم تردىسىز ...
 نەك سىن آغلاما ، ياوروم ، سىن آغلاما .. كىناھدر !
 مادامكە تىلۋى ياراتان دە اللەدر ،
 بىرگىل گىبى سولارسە كىناھدر بو كوزەل يوز !
 ھەلە بو بايغىن باقىش بويە بولوطلانېرسە ...

باق ، بوسوتون اورنالتى قاراردى .. بىر ياراسا
 قاناد جىرەيدى دويدىكىمى گىچىر كىن ئىجرەيە !

ھايدى ، سويلە قىلىكەمە گىزەلەدىكەك كدرى ! ..
 نەدىكەك ؟ .. سوئوك دىفەمى گىلدەك ؟ .. وداع اىچون ھا ...
 قىلم بويە چارپارق بىكە بو كىن سىنى بىن
 بىكا ناسل گىتىردەك بو آجىقلى خىرى ؟
 صوصا .. صوصا .. دوام ايت .. دىك سىنى رداھا
 نەقوللرم ساراجق ، نەكوزلرم گورەك ..
 يالان .. يالان سويلەدەك دىگىلى يا ؟ .. بو ، گرچك
 ئۆيلەمى ؟ .. گىدەجىكك .. مېيورسەك ھا .. ئالەك ،
 ياورووك .. آكلادم .. يتر .. يتر .. آرتىق آكلانما ..
 فقط شو قوللرىكى كوزلرىكە قاپانما :
 آغلاما ، آھ آغلاما ، بوگا ئىلم بوق ...
 سىنى وداعىدە بىلە اىچىتمەكە گوگىلم بوق ..
 كىدەجىكك ئۆيلەمى ؟ .. فقط سويلە .. نەپە ؟
 ھانىكى شېرە ؟ .. بورادن پەك چوق اوزاقىرەمى ؟
 صوصوبورسەك .. پىكى ، صوص .. صوص ، سە وگىلم ، يارامى
 سوئوك سوزگەلە اىتال بو-بوتون قاناتىرسەك ...
 اللەك حالا سوئوق .. سوئوقول آتسە .. اىصىن !
 باق ، دىشاردە نەخىزىن بىر بىھار گىجەسى وار ،
 باش باشە آغلاشالم بويە صاباخە قادار ،
 ياراسالر سوئوك دىفە چارپار كىن ئىجرەيە ...

خالد فخرى

ودھا اوتەسندە ايسە كوچوك بىر عرفان وديانت
 بلەسنىك حيات وفعاليتى قاينايور ايدى .

بتون بواقسام ومباني تماميلە منطقى وبسيط
 برصورتدە تشكيل و ترتيب ايدىلمش و معمار ،
 جامعك اطرافندە اونكلە آھنكدار بر محيط
 احداثە موفوق اولمشدز . اويالكرز مركزى بنايە ،
 واونك مسطحى ايلە بردە جەسەلرئىك ترتيب
 وتنظيمە حصر اشتغال ايتىمەرك مختلف نسبت
 وماھيتدە اولان مباني دىخى تماماً متوازن بر
 زمرة حالندە طوپلاش وبوتنوع وتخلفدن
 معظم واحتشامكار بر تأثير استحصال ايدە
 بيلمشدركە يىزانسدە بوجەتلر كلياً مجهول ايدى .

كوريليوربا ، تورك صناعتى ھىچ بر وقت
 يىزانس صناعتنك سادەجە بر دوام وامتدادندن
 عبارت اولمامشدر . منكر كىر ، ستالاقىتىلى
 تزيينات ، آرى پىتكىرى شىكلندە تزييناتى حاوى
 حجرەلرلە مېھز بىوك قېومثللوصرف آناطوليدن

شرق جەھتندە بولنان حظيرەدە قانونى سىليان
 ايلە زوجەسى خرم سلطانك تربەلرى بولندىنى كىي
 بعض رجال دىخى مدفوندر .

بعضاً جامعلرك اطرافندە مەكتەب و يامؤسات
 خىريەدن مختلف بنالربولنورايدى كە كنىش سطحلر
 اشغال ايدن بو بنالر طوغرىدن طوغرىيە
 جامعك مشتملاتندندر .

ايشتە سىليانيە بونك اك كوزل مثاليدر .
 واسع وآجىق بر حولى ، جامع ايلە بردە بوكا
 ملحق تربەلرك اطرافندە امتداد ايدىيور . بو-
 حولى بىر طولاشرق اوزانان كنىش بر شوسە
 وقتيلە دارالحديث ، عمارت ، مدرسە ، طب
 مدرسەسى ، بىمارخانە ، تالخانە ، حمام ، مەكتەب
 اتخاذايدىلمش اولان مختلف مباني ومشتملاتى
 يكدىكرىنە وصل ايليور ايدى . شو حالەدە آغاچ وچىنلرلە
 مزروع اولان بىوك حولى ، عادتا جامعى بر
 سكونت واستغراق ھواسى اىچندە بولندىرييور ،

معمارىەنك حقيقە يالكرز كندى وسائطيلە نە
 قدر عالى ومحتشم بر مرتبەيە ارتقا ايدە بىلدىكىنى
 وشوكوزل آبدەنك طرز ادراك و تركىبندە
 بىوك سنانك نەدرجە يوكسلىدىكىنى واضحاً كوسترر .
 فى الحقيقە خارق العادە اولان رنكلى وقفسلى تپە
 جاملرى ويا مرمراوزرىنە يالدىزلە يازلمش وياخود
 چىنى اوزرىنە نقش ايدىلمش اولان برقاج كوزل
 كتابە كىي برايكى مى استىنا ايدىلەجك اولورسە
 معمارك وسائط تبليغەسى بورادە آنجىق صوما كى
 ستونلر ، بياض وبشيل مرمردن اولان كمر
 طاشلرى ، ستالاقىتىلر ، قېو و پىجرە و كمر
 آچىقلىقلىرىنك نىبەتلرى ، كمر وقبەلرك منتظم
 و آھنكدار خطوطى كىي شىلردن عبارت اولدىنى
 حېرت وتقدير ايلە كوريلور !

...

زىيارەت ختام بولدىغىدن تىكرار طيش حولىيە
 چىقەلم .

غلبه‌ریا - وینیس

« آتونه‌ن‌م‌ر‌سیه » نك پارس شهراماتی داخلنده مرگوز بر اثری.

ژول ورن : هیاتی و اثرلی

غربك بوبوك السانلری

۴

فنی بودرجه لرده بیط برشکده و پك جاذب براسلوبه خلقی آراسنده یایان بو اثرلی علم و فن منتسبلی ده دقت ایله تدقیقه قوبولدیله ۱۸۶۶ ده ده باغزیه سی اولاً « ارضدن قره سیاحت » ی ، صوکر « قر اطرانده » بی تفرقه ایدیور و بونلر هر کسده بوبوك بر علاقه اویاندیریوردی . ژانسن ، ژوزف بر تران کی معروف هیئت شناسلر ، ژول ورنك تصور ایتدیکی صرمی به فضا ده آی اطرانده چیزدیردیکی منجیلرده کی صحتی حیرتله تدقیق ایدیورلردی .

۱۸۷۰ ده فرانسه - آلمانیا حریفی ظهور ایتدیکی وقت ژول ورن قرق ایکی یاشنده ایدی . حرب سنه لری مانش ساحلنده ساحل محافظی اولارق کچیردی و بو ائشاده « اوچ روس و اوچ انگلیزك سرگذشت » فی و « کورکار مملکتنده » اسنده کی کتابلری یازدی . ۱۸۷۱ ده حرب فرانسلر ایچون بوبوك برفلاکت شکنده بیتمش ، وپارنده تأسس ایدن قومون اداره سی اورتالی داهاز یاده قاریشیر . مشیدی . هه زه لك مطعه سی ده آلت اوست اولشیدی . ژول ورنك آئنده حاضر درت جلد واردی . فقط ایشله نه وقت تکرار باشلاتیله جکی بللی دکلدی . حالوکه ژول ورنده بارالر قالمشیدی . بوسورتله ژول ورنی تکرار بوسرده جالیشور بولیورز . بوسیرالده ایدی کی برکون بولوارلر اوزرنده کزهرکن قوق سیاحت آخته سنك برده قلامی ژول ورنك نظر دقتی جلب ایتدی . قوقک اوتلری ، تره نلری ، آرا مالری ، واپورلری ورنك قافاسنده بوبوك برسرعتله دوغمهک باشلادی . « سکان کونده دور عالم » نك موضوعی بولشیدی . آرتق بوش زمانلری هب فیلیاس فوخی ایله یاسپارتوسنك دنیا اطرانده کی برهیجان سیاحتلری تصویر ایتمکله کچیریوردی .

نهایت هه زهل ایشلری بولنه قویا بیلدی و ژول ورنك حرب و قومون سیبله نشرلری کیکمش اولان اثرلری برر برر طبع ایدلیدی ، جیقیدی . هله ۱۸۷۲ ده نشر ایدیلن « ده کیز آلتنده » ۲۰۰۰۰ فرسخ سیاحت « امثالیز بررغب کوردی و فرانسه آقاده میسنك مظهر تقدیری اولدی .

اوزمانك مخترعلری ، بوخیالی رومانده حل ایدلش کی کوسترلن بررچوق مسئله لری بوبوك برهیجان ایله تدقیقه قوبولدیله وقوه خالیه سنك وسعتی انسانی شاشتران بورومانچنك ایلری سوردیکی حل چاره لری حقیر کورمدیلر . (نوتیلوس) ك داستانی دنیایی دولاشمش ، هر طرفده کنجلك آئندن دوشمز اولشیدی . ایسته او دورلرده بریاز کونی آمهریقانك شرق ساحلنده ماربلانده ، ده کیز کنارینك قوملری اوزرنده اوزامش سیمون لهك اسنده اون یاشنده بر جوحوق ده بورومانی مراقله اوقویور و کتابی بیتیردیکی وقت کوزلری افقه دیکلش س اعترجه حرکتیز قالیور و نهایت بودرین خولیاسندن اویانان جوحوق : « بوبودیکم وقت بنده بر قبودان نمو اولاختم ... » دیه سوبلنوردی . بو جوحوق تحت البحرلرک انکشاف تاریخنده مهم بررول اویانان (یونیور) ده کیز آلتی کیسیله ۱۸۹۸ ده فلوریدا

هرکون دکزه آجیلر ، ساعتلرجه سایی ، ده کیزی ، افقی تدقیق ایدر ، دوشونور و نوط آلیردی . بینه بوفضله سیک تأمین ایتدیکی بارایله ژول ورن دیگر بر آرزوسنی داهایرینه کتیردی . اوزمانلر دنیانك اك بوبوك کیسی اولان (غریت ایسترن) ایله سیاحت جیقیدی . آوروپایله آمهریقا آراسنده کی تلغراف قابولوسنی بحر محیط اطلاسینك اعماقه برلشدرمک ایچون پایلمش اولان بوبوك کی بوابشی حسن صورتله بیتمش و شیمیدی ایکی قطعه آراسنده سیروسفره باشلامشیدی . قرداشی پول ایله برابر لیوه رپولده (غریت ایسترن) بولجیلری آراسنه قاریشان ژول ورن بوسیاختنده بررچوق نوطلر آلدی ، بر قاق سنه صوکر بونوطلردن برسر ساج رومانی جیقاردی . ژول ورن واپورده طاقه لردن تلغراف قابولوسنی ده کیز آلتیه برلشدررکن بعضاده کیزك دینه انمکه مجبور قالمش اولانلرله قونوشور ، واعماق بحر ده کی حیات نباتیه و حیوانیه حقنده معلومات طوبیلاور ، اولرک ده کیز آلتنده کی احتیاسلری آکلامایه جالیشوریدی .

ده کیز آلتنده سیاحت اوزوسنی اونه دنیری انسانلری اشغال اتمش اولان بر مسئله ایدی . پك اسکی دورلرده بیله بعضی مخترعلر بو اوغورده حیاتلری فدا اتمشلردی . ژول ورن ۱۸۵۰ سنه سنده آمه نلی پی Petit اسنده بر مخترعك صوم نهرنده ایجاد ایتدیکی بر آلتی تجربه ایدرکن هواسزلقندن بوغولوب کیتمش اولدیفنی اوکره نمیشیدی . ژول ورن یک یازما به باشلادینی ارنده بومهم مسئله فی حل ایدلش کی فرض ایدرک نوتیلوسنی ده کیزلر آلتنده خیالنك ایتدیکی کی سوق ایدیور . کاه بانکیزلر آلتندن کچیریور ، کاه سوبش برزخنك آلتنده ده کیز ایچنده موجودتینی فضا ایتدیکی برده لیک واسطه سیله رده کیزدن او برد کیزه آشیریور و آراسیرا دوریریور ، کنددی کندینه مراقله : « صاقین بونلر امکانیز شیلر اولاسین ... » دیه سوروشدیریوردی . فقط بوتردلردن چابوق قورتولیوریدی . اوسیرالده مساهیسندن ، دوشونجه لرندن کونی کونه خبردار ایتدیکی باباسنه یازدینی برمکتوبده :

« کچن کون سکا عقله بر طاقم اولاز شیلر کلدیکی یازمشیدم . فقط دوشونبورم ، نیچون بونلر اولاز شیلر اولسون ... بر آدامک تخیل اتمکه امکان بولدیگی بریشی ، باشقا آداملر حقیقت حاله کتیرمکه البته امکان کوره جکلردر . » دیه یازیوردی .

جوجوقلر و کنجکلر دن صوکر ژول ورن ، قوتلی قلمنك تسخیر اندیجی تأثیرینی یاواش یاواش بوبوكلر اوزرنده ده کوسترمکه باشلابوردی . بو حکایه لر اوقادار صاغلام و دوغرو اساسلر اوزرینه قورولش ایدی کی

ارتق ژول ورنك قارئلری هر سنه اونك یکی اثرلری صبر سزلقه بکلور و اونکله برلکده هر وقت باشقا بر مجهوله دوغرو ایلرولیوریدی . ۱۸۶۵ ده ژول ورن مرکز ارضه سیاحتی ایله اونلری ارضك ایچریلرینه دوغرو سوروکلیور و بر سنه صوکر ۱۸۶۶ ده ارضه قره سیاحتی فی و قیودانه غرانك هوو قلمری فی نشر ایدیوریدی .

ژول ورن قارئلری خیالاً هوا ده ، دنیا اوزرنده و دنیانك ایچنده دولاشدیردقن صوکر شیمیدی اونلری ده کیزلرک ده رینلکلیرینه ایندیرمک ایتدیوریدی . آکواریمولره کیره ، اوراده حوضلرک جاملری اوکنده ساعتلرجه دورور ، ده کیزدی حیاتی تدقیق ایدر ، اوسه آنوغرافلرک آلبوملری قاریشدریدی . بوبکی اثرینی حاضرلارکن بر یاندن ده طابع هه زه لك « رسمل فرانسه جوغرافیای » نه جالیشوریدی . بو مضاعف سی نیجه سنده آله برار فضله بارا کچمش وایلك کوروشده روحنك خوشلاندینی شمال ده کیزی کنارنده ، صوم منصبنده (قروتووا) نك وحشی قومسال ساحلنده بر صیفه کبرالامش ، برده کوجوک بر بالقی قایینی صاتین آلارق بونی برتره کیسی حاله کتیرمیشیدی . ژول ورن بوجوک سندناله « سن پیشل » اسنی ویرمیشیدی . بو ، حیاتنده آله ایده جکی اوچ « سن پیشل » دن برنجیسی ایدی . بونکله هان

ادخال ایدلش اولان اشکال و تقرعات طوغریدن طوغری به اسلام صناعتی تعاملاتنه مر بوطدر . الحاصل « معین » طرزنده اشکال دن مرکب اولان ستون باشلنی ، شادر وان ، کنیش صاچاقلی دهلیز ورواق ، برده - استانبولده آلمش اولدیفنی شکل مخصوصی حائر اولان - مناره ، بتون بونلر تورک صناعتنك محدثاتیدر .

هله یوقاریدن بری تحلیل و تدقیق ایلش اولدیغمز سلیمانیه جامعی ، سالفاً دخی بیان و اثبات ایلش اولدیغمز وجهله صرف تورک صناعتنك قیمتدار بر محصولی اولوب طرز ادراکنك عظمت و احتشامی ، اشکالنك آهنگ و تناسبی ، تقرعاتنك وجه تنظیم و ترتیبی جهتلرله آیاصوفیه به هر حاله فائق و استانبول جامعلری میاننده برنجی مرتبه ده عد اولنقه لایقدر .

رهبر